

Колісник О. П., Бадьора Н. П., Коц І. В.
Вінницький національний технічний університет (м. Вінниця)

Вступ

Людина, щоб досягти соціальної зрілості та індивідуального зростання, наблизитися до практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку людства та втілюються у результати продуктивної діяльності, має пройти процес удосконалення своїх здібностей і поведінки, тобто пройти шлях освіти, досягнувши певного її рівня. Освіта – це процес акумуляції суспільного досвіду кожним конкретним індивідумом, а відтак – процес його розвитку, тобто процес і результат розвитку суб'єктивних сутнісних людських сил і можливостей [1].

Реформування вищої професійної освіти обумовлює підвищення інтересу науковців до пошуку ефективних педагогічних умов організації самостійної роботи студентів (СРС). Проблема організації самостійної роботи студентів у навчальному процесі як основа відповідального ставлення до професійної підготовки є однією з найменш розроблених у педагогіці вищої школи [1, 2, 5]. У зв'язку з цим великого значення набувають проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців, серед яких питання організації самостійної роботи студентів займає важливе значення і залишається актуальним.

Виклад основного матеріалу

Навчання у стислій описовій формі можна охарактеризувати як шлях освіти, як передачу людині знань, умінь, навичок. Навчання – це педагогічний процес, у ході якого студенти оволодівають не лише різноманітними знаннями, вміннями і навичками, а й розвивають свої розумові здібності, проходять шлях від незнання до знання [1].

На розвиток СРС впливають два взаємопов'язані фактори цього процесу:

- внутрішні фактори – це динаміка внутрішніх процесів самостійної розумової діяльності з інтеріоризації культурних надбань, які стають структурною частиною свідомості та впливають на самостійне оперування теоретичними знаннями;
- зовнішні фактори – це динаміка зовнішніх процесів самостійного опосередкування теоретичних знань у відповідних операційно-діяльнісних способах навчальної роботи.

Дані фактори керують основними принципами наукового пізнання: детермінізму, об'єктивності, самоорганізації, системності, відповідності й цілісності.

Внутрішні фактори СРС в навчальній діяльності розглядаються як процес розумової діяльності, яка складається з мотиву навчання, усвідомлення навчального завдання, навчальних операцій і дій. Вони тісно пов'язані з розвитком активності студента і синтезування теоретичних знань в процесі вирішення навчальної задачі чи професійно орієнтованого завдання.

Зовнішні фактори СРС в навчальній діяльності – це динаміка зовнішніх ознак і опосередкування набутих теоретичних знань у практичній діяльності. Цей напрямок можна узагальнити як процес оволодіння студентом навичками здійснювати пошук необхідного матеріалу з літературних джерел, електронних носіїв, Інтернету, проводити науково-дослідну роботу, застосовувати теоретичні знання в професійній діяльності під час виробничої практики, а також у повсякденному особистому житті.

На основі теоретичного аналізу інтегрованих форм організації навчального процесу [3] було визначено три дидактичні умови розвитку СРС напряму підготовки «Будівництво» у Вінницькому національному технічному університеті (ВНТУ).

1. *Співробітництво викладача й студента в навчальній діяльності.* Необхідність цієї дидактичної умови зумовлено тим, що в процесі теоретичного узагальнення навчального матеріалу приваблює диференціація навчального змісту, яка долає проблеми неузгодженості наступності навчальних дисциплін за навчальним планом. Для студентів напряму підготовки «Будівництво» у ВНТУ навчальні дисципліни викладаються в послідовності, яка дозволяє здійснювати наскрізне курсове проектування, що дозволяє студентам на прикладі одного або декількох об'єктів освоїти спеціальні дисципліни.

2. *Спрямованість на інтеграцію аудиторного та позааудиторного навчання* є наступною дидактичною умовою, яка зумовлена намаганнями подолати недостатню орієнтацію переважної більшості студентів застосовувати наступність методів самоосвіти в навчальному процесі. Такий підхід передбачає розвиток мотивів до самоосвіти, пізнавальної активності, самостійного судження, прийняття рішень і подолання навчальних труднощів. Для досягнення ефективності цієї дидактичної умови на кафедрі теплогазопостачання ВНТУ створено освітній простір, який формує мотивацію пізнавальної діяльності через залучення студентів до науково-дослідної роботи разом з викладачами кафедри (участь в конкурсах і олімпіадах за спеціальністю, виступи на конференціях, написання статей тощо). У ВНТУ діють наукові школи, керівники яких активно залучають студентів напряму підготовки «Будівництво» до виконання науково-дослідних робіт за тематиками кафедр.

3. *Оволодіння студентом навичками поєднувати зовнішній і внутрішній контроль у навчальній діяльності як такий, що розвиває самоусвідомлення професійної підготовки до майбутньої професії.* Застосування цієї дидактичної умови пов'язане з тим, що вона забезпечує свідому самоорганізацію процесу оволодіння знаннями та набуття необхідних навичок. Вона сприяє розвитку й удосконаленню застосування методів самовиховання, самонавчання та саморозвитку.

Всі три зазначені компоненти повинні розглядатися комплексно, як тісно взаємопов'язані та доповнюючі одна одну.

Модель процесу організації СРС напряму підготовки «Будівництво» у ВНТУ представлена на рисунку.

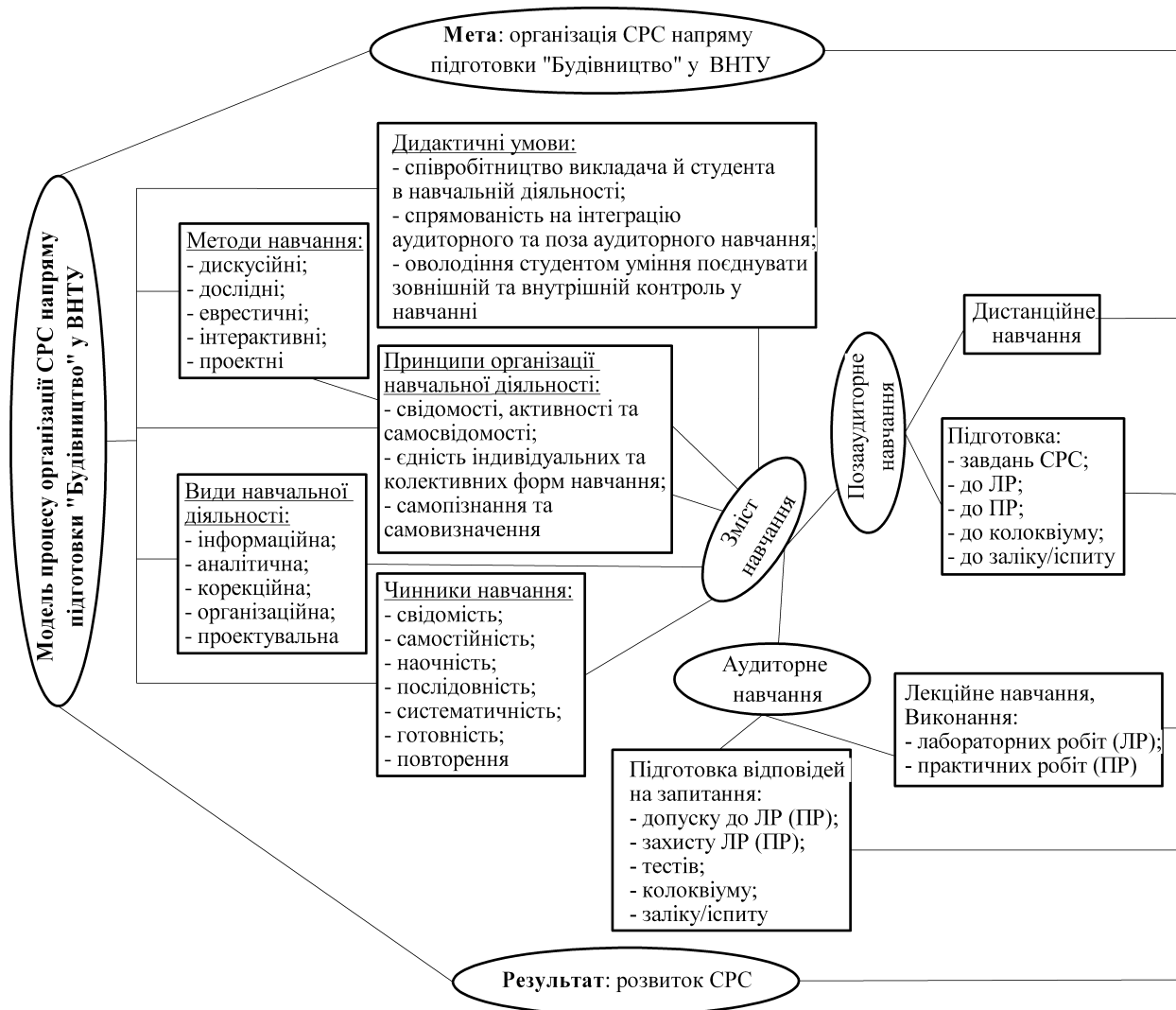

Рисунок. Модель процесу організації СРС напрямку підготовки «Будівництво» у ВНТУ

Висновок

В статті описана організація розвитку самостійної роботи студентів напрямку «Будівництво» у Вінницькому національному технічному університеті як інтегральний процес, що передбачає врахування внутрішніх факторів самоорганізації студента в навчальному процесі та зовнішніх факторів. Теоретично обґрунтовано сукупність дидактичних умов розвитку самостійної роботи студентів у навчальному процесі. Наведено модель процесу організації самостійної роботи студентів напрямку «Будівництво» у ВНТУ, що включає в себе комплекс взаємопов'язаних компонентів, які виконують прогностичну, пояснювально-ілюстративну, орієнтовну, контрольну-діагностичну та корегувальну функції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алханов, А. Самостоятельная работа студентов Текст. / А. Алханов //Высшее образование в России. 2005. - № 11. - С. 86-87.
2. Гапон, Э.В. Педагогические условия повышения эффективности самостоятельной работы: автореф. канд. пед. наук Текст. / Э.В. Гапон. Киев, 1991.-30 с.
3. Тамаркіна О. Л. Дидактичні умови розвитку самостійності студентів / О. Л. Тамаркіна // Збірник наукових праць. – Умань: ПП Жовтий, 2010. – Ч.4. – С. 245–250.
4. Малафійк І. В. Дидактика Навчальний посібник / К.: Кондор, 2009.- 406 с.
5. Козаков, В.А. Теория и методика самостоятельной работы студентов: автореф. докт. пед. наук Текст. / В.А. Козаков. Киев, 1991.-43 с.